

Utredning om lämpliga biotopskyddsområden i Stockholms stad

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Bakgrund	5
<i>Biotopskyddsområde</i>	5
<i>Skyddsformer för värdefulla naturområden</i>	7
<i>Biotopskyddsområde i relation till andra skyddsformer</i>	9
<i>Biologisk mångfald och blågrön infrastruktur</i>	9
<i>Översiktlig inventering av skogsområden</i>	11
<i>Kunskapsunderlag för vattenmiljöer</i>	13
Förvaltningarnas förslag.....	15
<i>Områden som bedöms vara lämpliga att utreda vidare</i>	15
<i>Fortsatt utredning av föreslagna områden</i>	16
<i>Beskrivning av områden</i>	18
Bilagor	29

Sammanfattning

I Stockholms stads budget för 2019 fick stadsbyggnadsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden i uppdrag att utreda lämpliga biotopskyddsområden i staden. I budgeten för 2020 inkluderades även stadsdelsnämnderna i uppdraget.

Biotopskyddsområde är en form av områdesskydd enligt miljöbalken som kan användas för att skydda ”små mark- eller vattenområden som på grund av sina särskilda egenskaper är värdefulla livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter, eller som annars är särskilt skyddsvärda”.

Sammanfattningsvis innebär skyddet att man inom ett biotopskyddsområde inte får bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som kan skada naturmiljön. Om det finns särskilda skäl får kommunen i det enskilda fallet ge dispens från förbudet att skada naturmiljön.

Stockholms stad beräknas få en fortsatt stark befolkningstillväxt och staden har som mål att bygga 140 000 nya bostäder från 2010 till 2030. Förutom en mängd nya bostäder behövs då också bland annat fler arbetsplatser och mer service. Tillräcklig mark behöver avsättas för allt det som skapar en väl fungerande stad och goda livsmiljöer också på lång sikt. Översiktsplanen är en viktig plattform för beslut om framtida markanvändning och för urvalet av föreslagna områden för biotopskydd i denna utredning. Genom att skydda de mest värdefulla naturområdena i Stockholm, och samtidigt bibehålla utvecklingspotentialen för bostäder, infrastruktur, m.m. i övriga delar av staden, kan staden planera långsiktigt för en växande och hållbar stad. Naturområden som skyddas kan också bidra till exempel till den klimatanpassning som behövs för att möjliggöra en tätare och robust stad.

Viktiga utgångspunkter är således översiktsplanen där det byggda och det gröna ska samspela och där gröna kvaliteter understödjer och bidrar till ytterligare kvaliteter i stadsbyggandet. Biotopskyddsområden sätts också i relation till andra skyddsformer.

Miljöförvaltningen har låtit Skogsstyrelsen översiktligt inventera sammanlagt 41 mindre skogsområden. Enligt Skogsstyrelsens bedömning finns det ytor inom flera av de inventerade områdena som uppfyller kriterierna för att skyddas med biotopskydd.

Därutöver har miljöförvaltningen sett över förekomsten av vattenmiljöer som kan uppfylla kriterierna för biotopskydd. Vid sammanställningen framkom att det finns två vattenmiljöer som i dagsläget är intressanta att utreda vidare för biotopskyddsområde.

Förvaltningarna har valt ut sammanlagt sex skogs- och vattenområden som är lämpliga att utreda vidare för biotopskyddsområde. Utredningarna bör omfatta behov av skydd, gränsdragning, hur de samverkar med stadens stadsutveckling och områdenas betydelse för rekreation och klimatanpassning etc.

Förvaltningarna anser i dagsläget att följande områden har särskilt goda förutsättningar att skyddas som biotopskyddsområden och därför bör prioriteras att utreda vidare:

Prioritet 1:

- Område vid Skönstaviks allé och Drevvikens strand i Sköndal
- Olovslundsdammen med omgivande skog

Prioritet 2:

- Delar av Rimiparken och Gubbkärsskogen i Nockebyhov
- Område nordväst om Västerholmsskolan i Vårberg

Prioritet 3:

- Bergsbranter och skogshöjder norr om Vintervikens dalgång
- Lillsjön med groddjursdammar och omgivande miljö.

Enligt beslut i kommunfullmäktige 2016 ska utredning om naturreservat vid Lillsjön avvakta kommande planering vid Bromma flygplats. Detta bör även gälla frågan om biotopskydd.

Efter utredningar av dessa områden kan erfarenheter tillvaratas inför ett fortsatt arbete då det finns fler områden inom staden som uppfyller miljöbalkens kriterier för biotopskydd.

För att bilda ett biotopskyddsområde krävs ett särskilt beslut. Det är kommunfullmäktige som i ett senare skede kan fatta beslut om inrättande av respektive biotopskyddsområde.

Bakgrund

I Stockholms stads budget för 2019 fick stadsbyggnadsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden i uppdrag att utreda lämpliga biotopskyddsområden i staden. I budgeten för 2020 inkluderades även stadsdelsnämnderna i uppdraget. I budgeten för 2021 och 2022 har miljö- och hälsoskyddsnämnden fått i uppdrag att fortsätta utreda lämpliga biotopskyddsområden i samarbete med stadsbyggnadsnämnden och stadsdelsnämnderna.

Stockholms stad beräknas få en fortsatt stark befolkningstillväxt och staden har som mål att bygga 140 000 nya bostäder från 2010 till 2030. Förutom en mängd nya bostäder behövs då också bland annat fler arbetsplatser och mer service. Tillräcklig mark behöver avsättas för allt det som skapar en väl fungerande stad och goda livsmiljöer också på lång sikt. Översiktsplanen är en viktig plattform för beslut om framtida markanvändning, och för urvalet av föreslagna områden för biotopskydd i denna utredning. Naturområden som skyddas kan utformas mångfunktionella och bidra till den klimatanpassning och andra ekosystemtjänster som behövs för att möjliggöra en tätare och robust stad.

Biotopskyddsområde

Biotopskyddsområde är en form av områdesskydd enligt miljöbalken som kan användas för att skydda ”små mark- eller vattenområden (biotoper) som på grund av sina särskilda egenskaper är värdefulla livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter, eller som annars är särskilt skyddsvärda” (7 kap. 11 § mb).

Sammanfattningsvis innebär skyddet att man inom ett biotopskyddsområde inte får bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som kan skada naturmiljön. Kommunen som har bildat biotopskyddsområdet får vidta de åtgärder som behövs för att vårda området (7 kap. 11 § mb). Om det finns särskilda skäl får kommunen i det enskilda fallet ge dispens från förbudet att skada naturmiljön. Det är den myndighet som har inrättat biotopskyddsområdet som också kan ge dispens från biotopskyddet. Ifall staden inrättar biotopskydd är det staden (för närvarande kommunstyrelsen) som beslutar om dispens. Kommunstyrelsen kan delegera beslutanderätten till någon nämnd.

Det finns två former av biotopskyddsområden. Den ena utgörs av biotoper som är generellt skyddade i hela landet. Det gäller till exempel alléer och åkerholmar i jordbruksmark. Den andra formen innebär att länsstyrelsen, kommunen eller Skogsstyrelsen i det

enskilda fallet kan besluta om att ett avgränsat område ska utgöra biotopskyddsområde.

Enligt 6 och 7 §§ förordningen om områdesskydd (FOM) får Skogsstyrelsen besluta om biotopskydd av 19 biotop typer i det enskilda fallet. Länsstyrelsen får besluta om biotopskydd av 16 olika biotop typer. Biotop typerna är förtecknade i bilaga 2 och 3 i förordningen. Sedan 2010 får även kommuner enligt 7 a § FOM besluta om skydd för samtliga biotop typer, se tabell nedan.

Biotop typer som kommunen och Skogsstyrelsen kan ge biotopskydd enligt bilaga 2 i FOM	Biotop typer som kommunen och länsstyrelsen kan ge biotopskydd enligt bilaga 3 i FOM
1. Brandfält 2. Lövbrännor 3. Äldre naturskogsartade skogar 4. Örtrika allundar 5. Ravinsko gar 6. Mindre vattendrag och småvatten med omgivande mark 7. Örtrika sumpsko gar 8. Äldre sandsko gar 9. Äldre betespräglade skogar 10. Kalkmarkssko gar 11. Rik- och kalkkärr 12. Alkärr 13. Hassellundar och hasselrika skogar 14. Källor med omgivande våtmarker 15. Myrholmar 16. Ras- eller bergbranter 17. Mark med mycket gamla träd 18. Strand- eller svämsko gar 19. Strand- eller vattenmiljöer som hyser bestånd av hotade eller missgynnade arter eller som har en väsentlig betydelse för hotade eller missgynnade arters fortlevnad	1. Rik- och kalkkärr i jordbruksmark 2. Ängar 3. Naturbetesmarker 4. Naturliga vattendrag 5. Ras- eller bergbranter 6. Naturliga vattenfall med omgivande mark 7. Naturliga forsar med omgivande mark 8. Naturliga sjöutlopp med omgivande mark 9. Mynningsområden vid havskust 10. Rev av ögonkorall 11. Naturliga sjöar och andra vatten som är naturligt fisktomma 12. Helt eller delvis avsnörda havsvikar 13. Grunda havsvikar 14. Ålgräsängar 15. Biogena rev 16. Strand- eller vattenmiljöer som hyser bestånd av hotade eller missgynnade arter eller som har en väsentlig betydelse för hotade eller missgynnade arters fortlevnad

Enligt Naturvårdsverkets vägledning om biotopskydd ska ett antal företeelser och förhållanden uppmärksammas och vägas in i bedömningen av områdets naturvärden. Var och en av punkterna nedan kan i sig innebära att ett område har höga naturvärden, men förekomst av flera av punkterna innebär normalt att ett områdes värden ur naturvårdssynpunkt ökar.

- Det råder brist på biotopen i ett lokalt, regionalt eller nationellt perspektiv.
- Förekomst av rödlistade arter, särskilt hotade arter.
- Förekomst av fridlysta arter.
- Förekomst av strukturer eller funktioner som möjliggör eller gynnar särskilda artförekomster.
- Förekomst av strukturer som det råder brist på i ett lokalt, regionalt eller nationellt perspektiv.
- Biotopen har betydelse som ledlinje eller spridningskorridor.
- Biotopen ingår i ett ekologiskt sammanhang och har betydelse för funktionen hos andra biotoper eller arter.
- Biotopen har betydelse för den gröna infrastrukturen.
- Biotopen har betydelse för det långsiktiga bevarandet och utvecklandet av naturvärden och kvaliteter i ett vidare landskapsperspektiv.
- Biotopen har ett rikt växt- och djurliv med förekomst av många olika arter.
- Förekomst av särskilt skyddsvärda träd, det vill säga grova träd, mycket gamla träd, grova hålträd, hamlade träd och alléträd.
- Förekomst av död ved.
- Biotopen innehåller livsmiljöer för pollinatörer eller andra organismgrupper som tillhandahåller nödvändiga ekosystemtjänster.

Enligt Naturvårdsverkets vägledning kan biotopskyddsområde vara en lämplig skyddsform för ett värdefullt naturområde om

- området stämmer överens med beskrivningen av någon av biotoptyperna i bilaga 2 och 3 i FOM.
- området inte är större än 20 hektar.
- det inte finns behov av särskilda föreskrifter för sakägare utöver förbudet i 7 kap. 11 § miljöbalken.
- det inte finns behov av en skötselplan för det skyddsvärda området.
- det inte finns behov av stora skyddszoner intill den skyddsvärda biotopen.
- man vill ha ett administrativt enkelt och relativt snabbt beslut om skydd.

Skyddsformer för värdefulla naturområden

I detta PM beskrivs främst biotopskyddet och områden som skulle vara lämpliga att utreda vidare för bildande av biotopskyddsområden. I miljöbalken finns tre andra former av områdesskydd som kommuner kan inrätta för lite större arealer; *naturreservat*, *kulturresevat* och *djur- och växtskyddsområde*. För mycket små naturvårdsobjekt kan skyddsformen *naturminne* användas.

I Stockholms stad finns elva naturreservat och ett kulturreseptat som staden inrättat. Framtagande av förslag till reservat för Kyrkhamn pågår, liksom utredning av förutsättningarna för naturreservat i Storskogen/Ålstensskogen respektive Fagersjöskogen. Skillnader mellan naturreservat och biotopskydd redogörs för nedan.

Djur- och växtskyddsområde används när allmänhetens rätt att uppehålla sig i ett visst område behöver regleras för att skydda en djur- eller växtart.

I *plan- och bygglagen* finns inga former av långsiktigt skydd, eftersom såväl detaljplan som områdesbestämmelser kan upphävas utan motivering. I både detaljplan och områdesbestämmelser är också möjligheterna att reglera skötseln, som ofta är av avgörande betydelse för den biologiska mångfalden, starkt begränsade. Egenskapsbestämmelser, som *Skog* eller *Våtmark* eller andra specifika biologiska strukturer, kan läggas in i detaljplan men det finns ingen tydlig rättspraxis kring hur sådana ska tolkas. Egenskapsbestämmelser skulle därmed kunna riskera att bli både tandlöst och alltför detaljstyrande. Även vissa utformningsbestämmelser, som att träd eller marknivåer ska bevaras, kan läggas in i detaljplan. Utformningsbestämmelser får rättsverkan om de kopplas till en utökad lovplikt, något som endast kan läggas in för trädfällning, schaktning, fyllning och hårdgöring av mark och inte för andra åtgärder som kan påverka naturvärdena.

Bildande av ett biotopskyddsområde skiljer sig från bildande av naturreservat på så sätt att det är en särskilt namngiven och beskriven biotop/naturtyp som ska avgränsas och skyddas. Ett naturreservat är ett större område och kan innehålla flera olika biotoper. Ett naturreservat kan också inrättas med fler syften än att bevara och utveckla de rent biologiska värdena.

Ett biotopskyddsområde är också en enklare skyddsform med färre administrativa krav. Det krävs till exempel inte någon skötselplan för det skyddade området och det ska inte beslutas om föreskrifter för sakägare. Kommunens process för att skydda området kan därför gå fortare och vara mindre kostsam än att bilda ett reservat.

Det finns inte några särskilda regler för hur och i vilka fall ett upphävande av ett biotopskyddsområde kan ske. Enligt Naturvårdsverkets vägledning bör ett upphävande vara möjligt med stöd av den paragraf som beslutet om skydd har skett enligt, det vill säga 7 a § FOM, men det finns ingen praxis för det. Skogsstyrelsen har upphävt ett fåtal biotopskyddsområden med stöd av 37 § förvaltningslagen vilket alltså också är möjligt. För att upphäva ett naturreservat

krävs enligt miljöbalken *synnerliga skäl*, vilket innebär att möjligheten att upphäva ett reservat är mycket begränsad. För dispens från biotopskyddsbestämmelserna krävs att det finns *särskilda skäl* på samma sätt som i naturreservat.

Biotopskyddsområde i relation till andra skyddsformer

Som ovan beskrivits finns ett antal olika skyddsformer för värdefull natur. Naturreservat är ett starkt och långsiktigt skydd som används i första hand för större områden med särskilt viktiga funktioner och värden. Naturreservat används ofta för att skydda såväl natur- och rekreationsvärden som kulturvärden i samma område. För upphävande av hela eller delar av ett naturreservat krävs *synnerliga skäl*. Biotopskydd används för mindre områden med vissa naturtyper och skyddar endast naturvärdena. Upphävande av biotopskyddsområden är också möjligt. När grönområden planläggs som natur eller park i detaljplan i enlighet med plan- och bygglagen begränsas till exempel möjligheterna till ny bebyggelse och olika former av privatiseringar av marken. En detaljplan kan upphävas och ändras utan skäl och ger därmed inte ett lika långsiktigt skydd.

Det är alltså fullt möjligt att skydda natur med stöd av plan- och bygglagen, men det ger ett svagare skydd än biotopskydd och naturreservat.

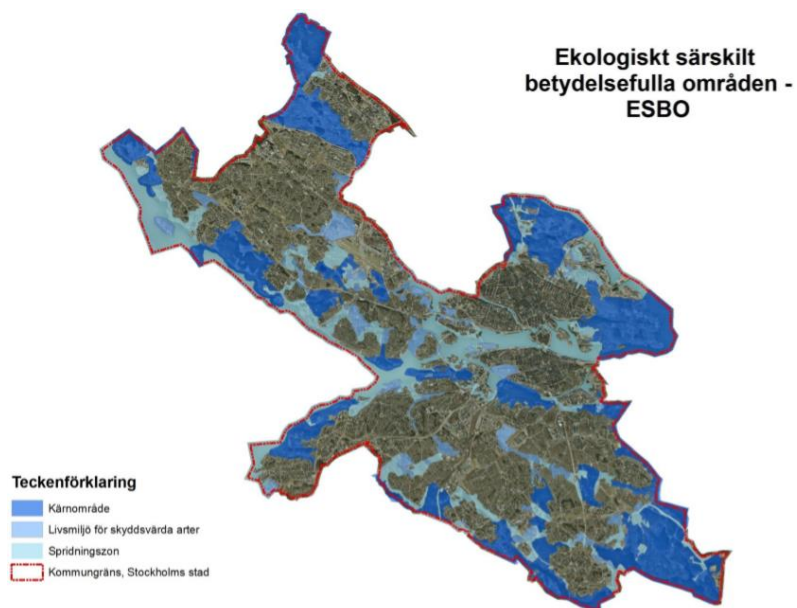
Kommunfullmäktige kan fatta beslut om att inrätta biotopskyddsområden och naturreservat i kommunen. Stockholms stad har inte inrättat några biotopskyddsområden sedan möjligheten infördes år 2010. I Stockholms län har flera kommuner inrättat biotopskyddsområden, t.ex. i Huddinge, Värmdö och Järfälla.

Biologisk mångfald och blågrön infrastruktur

Inom Stockholms stad finns goda förutsättningar för en rik biologisk mångfald av livsmiljöer och arter. Dels genom ett naturligt varierat sprickdalslandskap med höjder och dalgångar, inslaget av sjöar och hav samt det gynnsamma klimatet i Mälardalen. Dels genom kulturell påverkan av ett jordbrukslandskap som brukats i flera hundra, ibland tusentals år. Ekar som skyddats från avverkning för kungens intressen, frånvaron av ett rationellt skogsbruk i våra skogar samt spårvägens struktur som sparar mellanliggande gröna kilar utifrån och in till stadens mitt har också bidragit till att Stockholm stad har en naturligt varierad, sammanhängande blå och grön infrastruktur. I Stockholm finns fortfarande bevarade trädmiljöer med mycket gamla ekar och tallar, vilket är ovanligt både i

ett nationellt och internationellt perspektiv. Biologisk variationsrikedom är en grund för de ekosystemtjänster som den urbana naturen erbjuder och som såväl stadens invånare som tillfälliga besökare drar nytta av.

Stadens gröna infrastruktur, som pekats ut i översiktsplanen, består av ett ekologiskt mer eller mindre sammanhängande nätverk av större naturområden (kärnområden) med hög biologisk mångfald, mindre livsmiljöer för skyddsvärda arter, samt spridningszoner mellan dessa. Kartläggningen av den gröna infrastrukturen är ett kunskapsunderlag och kallas också Ekologiskt särskilt betydelsefulla områden (ESBO). Planering av bebyggelsen så att funktionerna i detta nätverk upprätthålls bidrar till att stockholmarna långsiktigt kan ta del av en rik biologisk mångfald och de ekosystemtjänster som är kopplade till den. Genom att långsiktigt säkra de ekosystemtjänster som den gröna infrastrukturen bidrar med säkras också bland annat funktioner för klimatanpassning som behövs för att möjliggöra en tätare och samtidigt robust stad.

Ett av verktygen för att långsiktigt säkra en fungerande grön infrastruktur är olika områdesskydd enligt miljöbalken. Stockholms stad har idag skyddat 12 större naturområden som natur- eller kulturreservat, men hittills inte inrättat något biotopskyddsområde. Utöver detta har riksdagen inrättat Kungliga nationalstadsparken som till stor del ligger inom Stockholms stad.

Förvaltningarna bedömer att om områden större än 20 hektar ska skyddas är natur- eller kulturresevat den lämpligaste skyddsformen. Biotopskydd passar bättre att använda för naturområden upp till 20 hektar. (Se ovan om Naturvårdsverkets vägledning och skillnaden mellan naturreservat och biotopskyddsområden.)

I Stockholms stads miljöprogram 2020-2023 är ett av målen ett Stockholm med biologisk mångfald i väl fungerande och sammanhängande ekosystem. Ett av etappmålen är att upprätthålla funktioner och samband för biologisk mångfald i stadens blå och gröna infrastruktur. Enligt Stockholms stads handlingsplan för biologisk mångfald ska den sammanhängande blågröna infrastrukturen samt naturtyper med lång kontinuitet eller betydelsefull ekologisk funktionalitet värnas. Att bilda biotopskyddsområden på strategiska platser i den blågröna infrastrukturen bidrar till att uppfylla dessa mål, genom att kärnområden, livsmiljöer och spridningszoner säkras på lång sikt. Många naturkvaliteter – naturtyper, processer och spridningssamband för olika arter – har utvecklats under lång tid och kan vara mycket svåra att återskapa. Genom medveten planering kan fragmentering och påverkan på livsmiljöer och spridningsvägar minskas.

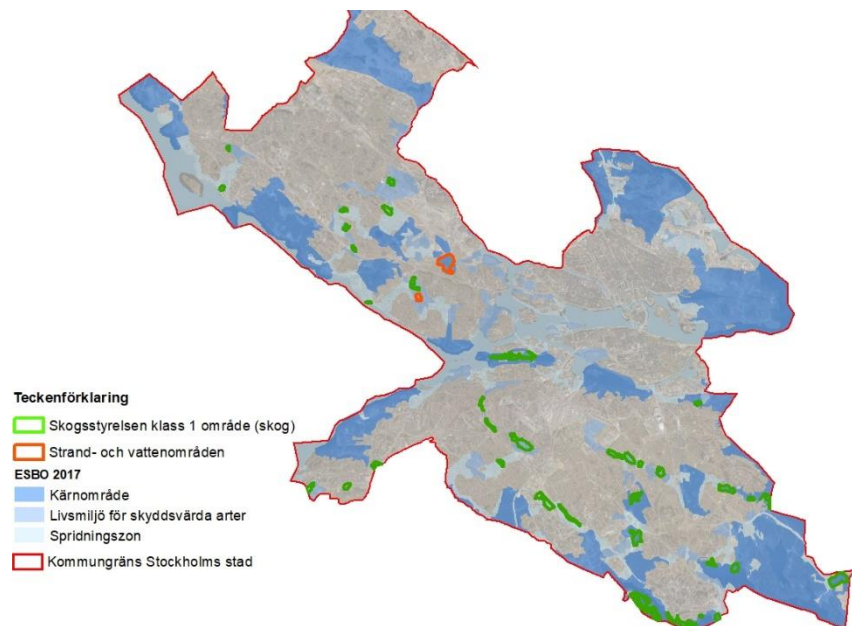
Miljöförvaltningen har tillsammans med stadsdelsförvaltningarna påbörjat arbetet med att ta fram stadsdelsvisa åtgärdsförslag för biologisk mångfald enligt uppdrag i budget 2020. Åtgärdsförslagen är en av flera utpekade insatser för implementering av stadens handlingsplan för biologisk mångfald. Projekten ska konkretisera och peka ut var staden kan utföra åtgärder för att stärka biologisk mångfald. Att skydda områden med höga naturvärden i den gröna infrastrukturen är en viktig del i arbetet att bevara och utveckla biologisk mångfald.

Genom att skydda de mest värdefulla naturområdena i Stockholm, och samtidigt bibehålla utvecklingspotentialen för bostäder, infrastruktur m.m. i övriga delar av staden, kan staden planera långsiktigt för en växande och hållbar stad.

Översiktlig inventering av skogsområden

Miljöförvaltningen har låtit Skogsstyrelsen översiktligt inventera sammanlagt 41 mindre skogsområden i åtta stadsdelsområden under november-december 2019. Inventeringen omfattade inte öppna gräsmarker eller vattenmiljöer som kan uppfylla kriterierna i bilaga 2 och 3 i FOM.

De skogsområden som valdes ut till inventeringen är med några undantag mindre än 20 hektar och huvuddelen ligger inom Stockholms gröna infrastruktur (även kallad ESBO – Ekologiskt särskilt betydelsefulla områden). Samtliga områden har betydelse för att Stockholms biologiska mångfald ska upprätthållas på sikt.

Gröna områden uppfyller kriterier för biotopskydd enligt Skogsstyrelsen. Orange områden bedöms uppfylla kriterierna för biototypen ”strand- eller vattenmiljöer...”

Skogsstyrelsen delade in skogsområdena i klass 1 och 2, där klass 1 bedömdes väl uppfylla kraven på definitionen av biototyp, medan klass 2 bedömdes ha vissa grundläggande värden men saknar något för att tillförlitligt ingå i biotopskyddsdefinitionen. Enligt Skogsstyrelsens bedömning finns det ytor inom minst 34 av de inventerade områdena som uppfyller kriterierna för att skyddas enligt någon av nedanstående definitioner. Se hela Skogsstyrelsens rapport i bilaga 1 samt tabell med urvalskriterier i bilaga 2.

Förvaltningarna har valt att föreslå att biotopskydd utreds i fyra av dessa skogsområden. Kriterier för urvalet anges nedan under rubriken *Förvaltningarnas förslag*. Vardera av de utvalda skogsområdena består av en eller två av nedanstående fyra biotyper.

Äldre naturskogsartade skogar

Äldre skogar som uppkommit genom naturlig föryngring. I områdena har ingen eller endast obetydlig avverkning skett under de senaste 30 åren eller så bedöms områdena ha varit kontinuerligt

trädbevuxna i flera trädgenerationer. Där finns ett inslag av mycket gamla träd eller ett påtagligt inslag av död ved.

Ras- och bergbranter

Öppna eller trädbeskuggade ras-, block- eller bergbranter. I trädbeskuggade branter har ingen eller endast obetydlig avverkning skett under de senaste 30 åren eller så bedöms områdena ha varit kontinuerligt trädbevuxna i flera trädgenerationer.

Mark med mycket gamla träd

Gran, tall, ek och bok är normalt mycket gamla träd när de uppnått en ålder som är minst dubbelt så hög som lägsta tillåtna ålder för förnygringsavverkning. Övriga trädslag bör normalt ha uppnått en ålder av minst 100 år. Med mark avses här det område som behövs för att bevara träden eller de trädanknutna arter som lever i marken, på träden eller i träden.

Hassellundar och hasselrika skogar

Lundar eller skogar med rik förekomst av hassel inom områden som bedöms ha varit kontinuerligt bevuxna med hassel under de senaste 100 åren.

Mer information om de skogsområden som förvaltningarna i dagsläget anser vara prioriterade att utreda vidare för biotopskyddsområde finns i beskrivningen av områdena nedan.

Kunskapsunderlag för vattenmiljöer

Miljöförvaltningen har utöver inventeringen av skogsområden sett över förekomsten av vattenmiljöer som kan uppfylla kriterierna för biotoptypen ”strand- eller vattenmiljöer...” enligt nedanstående definition. Vid sammanställningen framkom att det finns två vattenmiljöer som i dagsläget är intressanta att utreda vidare för biotopskyddsområde.

Strand- eller vattenmiljöer

Biotopen *strand- eller vattenmiljöer som hyser bestånd av hotade eller missgynnade arter eller som har en väsentlig betydelse för hotade eller missgynnade arters fortlevnad* kan finnas i eller vid hav, sjöar, vattendrag, småvatten och våtmarker. Biotopen hyser värdefulla och livskraftiga eller potentiellt livskraftiga, inte tillfälliga, bestånd av hotade eller missgynnade arter.

Det kan till exempel vara arter som omfattas av ett åtgärdsprogram för hotade arter. Biotopen omfattar också områden som inte hyser bestånd av hotade eller missgynnade arter om området har en väsentlig betydelse för hotade eller missgynnade arters fortlevnad.

Det kan bland annat handla om viktiga och stadigvarande områden för lek, häckning, uppväxt, födosök, rastning eller övervintring för arter som är hotade eller missgynnade.

Mer information om de två föreslagna vattenmiljöerna finns i beskrivningen av områden nedan.

Förvaltningarnas förslag

Områden som bedöms vara lämpliga att utreda vidare
De områden som förvaltningarna valt ut som lämpliga att utreda vidareför för biotopskydd uppfyller följande kriterier:

- De utgör del i stadens gröna infrastruktur som ESBO-områden och/eller regionala spridningssamband för ädellöv, ek eller barrskogsmiljöer.
- Skogsområdena uppfyller kriterierna för skydd enligt Skogsstyrelsens inventering.
- Det finns en tydlig geografisk avgränsning så att biotopen täcker större delen av ett avgränsat naturområde.
- Marken ägs av Stockholms stad.

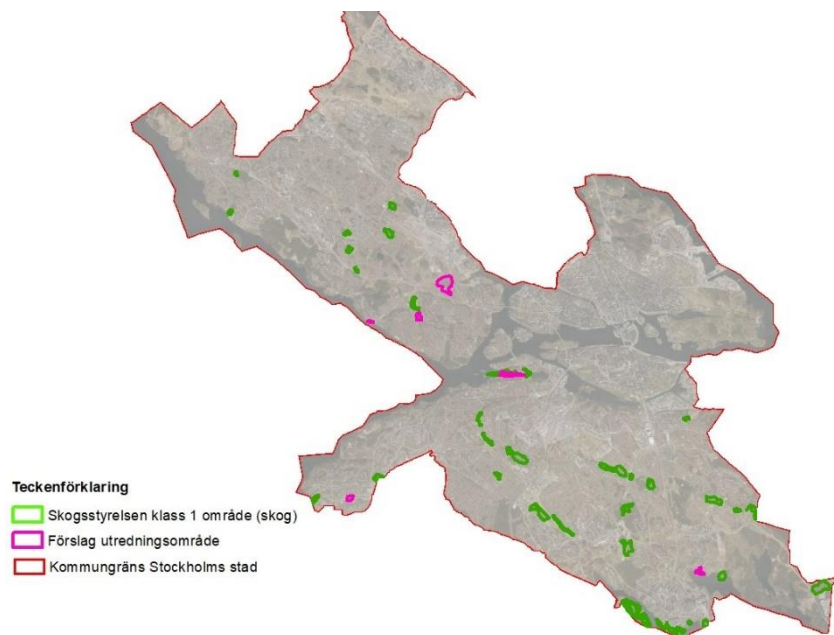
Det finns många områden inom staden som uppfyller ovanstående kriterier och lämpar sig väl för biotopskydd. Se vidare i tabell med urvalskriterier i bilaga 2. Förvaltningarna anser i dagsläget att följande fyra skogsområden har särskilt goda förutsättningar att skyddas som biotopskyddsområden och därför bör prioriteras att utreda vidare:

- Område vid Skönstaviks allé och Drevvikens strand i Sköndal
- Delar av Rimiparken och Gubbkärrsskogen i Nockebyhov
- Område nordväst om Västerholmsskolan i Vårberg
- Bergsbranter och skogshöjder norr om Vintervikens dalgång

Förvaltningarna anser att följande två vattenmiljöer har särskilt goda förutsättningar att skyddas som biotopskyddsområden och därför bör prioriteras att utreda vidare:

- Olovslundsdammen med omgivande skog
- Lillsjön med groddjursdammar och omgivande miljö

Samtliga områden beskrivs mer utförligt nedan.

Översiktskarta med förslag till områden för vidare utredning i rosa.

Fortsatt utredning av föreslagna områden

Föreslagna områden lämpar sig väl att skydda som biotopskyddsområden utifrån de kriterier som har angetts, men behöver utredas vidare. Utredningarna om biotopskydd i respektive område behöver bland annat innefatta:

- ett förtydligande av skyddsbehovet,
- eventuella andra sätt att skydda området,
- en noggrannare bedömning av hur skyddet bör utformas för att bidra till en mer robust, sammanhängande och tätare stad,
- en bedömning av eventuell påverkan på framtida behov av rekreationsmöjligheter, klimatanpassning m.m.,
- eventuella tillkommande förvaltningskostnader och eventuellt behov av skötselplan.

Frågan om möjligheten att upphäva biotopskyddsområden behöver också tas upp i sådan en utredning.

Avgränsningen av områdena som gjorts i beskrivningarna nedan bedömer förvaltningarna är en maximal utbredning av ett biotopskyddsområde. En mer exakt avgränsning behöver göras utifrån naturvärden och lokala behov av förändringar som skulle kunna påverkas av ett biotopskydd.

Om Stockholms stad ska gå vidare med fortsatt utredning av biotopskyddsområden bör föreslagna områden prioriteras i följande ordning:

Prioritet 1:

- Område vid Skönstaviks allé och Drevvikens strand i Sköndal
- Olovslundsdammen med omgivande skog

Prioritet 2:

- Delar av Rimiparken och Gubbkärrsskogen i Nockebyhov
- Område nordväst om Västerholmsskolan i Vårberg

Prioritet 3:

- Bergsbranter och skogshöjder norr om Vintervikens dalgång
- Lillsjön med groddjursdammar och omgivande miljö

Enligt beslut i kommunfullmäktige 2016 ska utredning om naturreservat vid Lillsjön avvakta kommande planering vid Bromma flygplats. Detta bör även gälla frågan om biotopskydd.

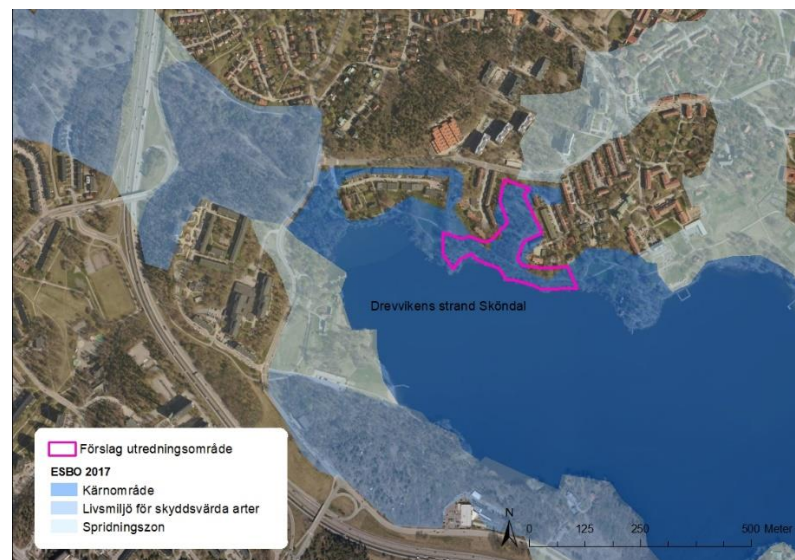
Efter utredningar av dessa områden kan erfarenheter tillvaratas inför ett fortsatt arbete då det finns fler områden inom staden som uppfyller kriterierna för biotopskydd.

För att bilda ett biotopskyddsområde krävs ett särskilt beslut. Det är kommunfullmäktige som i ett senare skede kan fatta beslut om inrättande av respektive biotopskyddsområde.

Beskrivning av områden

Område vid Skönstaviks allé och Drevvikens strand i Sköndal

Det utpekade området är beläget längs stranden och i en flik upp mellan Diakongränd och Skönstaviks allé i Sköndal. Skogen har ett trädskikt med grova och gamla ekar tillsammans med några lindar. Dessutom finns mycket gammal tall och björk. Skogen växer i anslutning till bebyggelse och avgränsas i söder mot sjöstranden till Drevviken. Området bedöms ha lång kontinuitet av ädla lövträd. Förutom att området har en viktig funktion som kärnområde inom stadens gröna infrastruktur har det också betydelse för det regionala spridningssambandet för ädellövskog.

Skogen vid Drevvikens strand utgör kärnområde bland Stockholms ekologiskt särskilt betydelsefulla områden (ESBO).

Skogen vid Drevvikens strand ingår i ett regionalt ädellövssamband enligt länsstyrelsens underlag.

I stadens översiktsplan ingår området i ett stråk där förstärkningar av den regionalt betydelsefulla ekologiska infrastrukturen föreslås. Sköndalsvägen i områdets norra kant är utpekad som framtida stadsgata av lokal karaktär med ny blandad bebyggelse utmed delar av sträckan. Delar av området ligger inom 100 meter från strandlinjen vilket innebär att strandskydd inträder vid eventuell planändring.

Ett skydd av området bedöms ligga i linje med översiktsplanens mål om en växande, sammanhängande, klimatsmart och tålig stad samt med stadens bostadsmål och åtaganden inom överenskommelser om infrastrukturutbyggnad. Fortsatt utredning behöver visa hur skyddet bör utformas för att understödja till exempel klimatanpassning av staden.

Biotoptyp: Mark med mycket gamla träd.
Storlek: 2,5 hektar
Stadsdelsområde: Farsta

Olovslundsdammen med omgivande skog

Olovslundsdammen i Bromma är en fiskfri damm som från början bara bestod av ett dike. Dammen är en känd lokal för större vattensalamander och arten har inventerats och räknats under många år. Den större vattensalamandern är fridlyst och både arten och dess livsmiljöer är skyddade genom artskyddsförordningen.

I dammen har kransalgen skörsträse (*Chara globularis*) påträffats. Runt om dammen växer örter som fackelblomster, svalting, vassstarr, lövbinda och tulkört. Utöver större och mindre vattensalamander finns även vanlig groda i området liksom flera arter av trollsländor, bastardsvärmare, bin, andra insekter och snäckor (bland annat stor dammsnäcka). Även fladdermöss och smågnagare har påträffats kring dammen.

Naturmarken som omger dammen domineras av gamla senvuxna tallar med inslag av ek, björk och alm. En stor del av ekarna växer väster om dammen liksom i söder mot dammen. Hassel växer spridd i buskskiktet. Här finns övervintringsmiljöer för större vattensalamander.

Ett medborgarförslag om att inrätta biotopskydd i områden runt Olovslundsparken inkom till stadsdelsförvaltningen och miljöförvaltningen i juni 2020. Ett av områdena i medborgarförslaget ingår i Skogsstyrelsens inventering. Där bedöms området vara av klass 2 för skydd med biotoptypen ”Mark med mycket gamla träd”.

Enligt miljöförvaltningens bedömning kan skogsområdet tillsammans med Olovslundsdammen uppfylla kriterierna för biotoptypen ”Strand- eller vattenmiljöer som hyser bestånd av hotade eller missgynnade arter eller som har en väsentlig betydelse för hotade eller missgynnade arters fortlevnad”.

Förutom att området har en viktig funktion som livsmiljö för skyddsvärda arter inom stadens gröna infrastruktur kan det också ha betydelse för det regionala spridningssambandet för ädellövskog.

Olovslundsdammen med omgivande skog ingår i Stockholms ekologiskt särskilt betydelsefulla områden (ESBO).

I en vidare utredning behöver undersökas hur tillgången till vatten till dammen kan säkras långsiktigt. Idag tillförs dammen färskvatten. Hur dammen eventuellt skulle kunna tätas behöver också utredas, liksom kostnader för detta. I en fortsatt utredning kan även biotopskyddsområdets gränser anpassas till behov av till exempel upprustning av parkanläggningar.

I stadens översiktsplan anges att sydöstra Bromma, där Olovslund ingår, har vissa möjligheter till stadsutveckling och att utvecklingspotentialen ligger främst vid lokala centrum utmed Nockebybanan samt exempelvis Gustav III:s väg. Ett skydd av området bedöms ligga i linje med översiktsplanens mål om en växande, sammanhängande, klimatsmart och tålig stad samt med stadens bostadsmål och åtaganden inom överenskommelser om infrastrukturutbyggnad. Fortsatt utredning behöver visa hur skyddet bör utformas för att understödja till exempel klimatanpassning av staden.

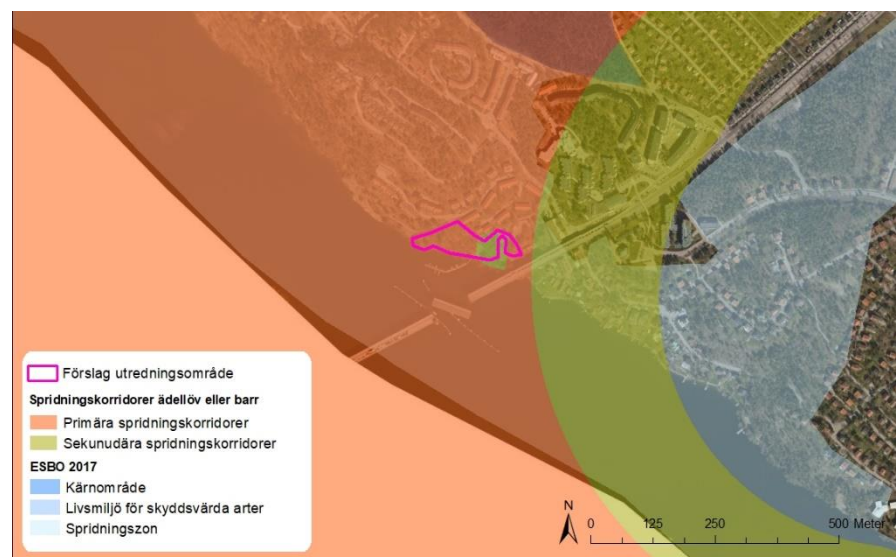
Biotoptyp: Strand- eller vattenmiljöer som hyser bestånd av hotade eller missgynnade arter eller som har en väsentlig betydelse för hotade eller missgynnade arters fortlevnad

Storlek: 3,6 hektar

Stadsdelsområde: Bromma

Delar av Rimiparken och Gubbkärrsskogen i Nockebyhov

Området är beläget invid Nockebybron i Bromma och är en brant slänt mot Mälaren med gamla ekar och ett påtagligt inslag av gammal tall. Det växer även lönn och i strandkanten klibbal. Ett kraftigt buskskikt växer mellan stranden och bebyggelsen med bl.a. hassel, hagtorn och måbär. I östra delen växer några mycket gamla ekar från en tidigare generation varav en är ihålig. En promenadväg går genom området. Förutom att området har en viktig funktion inom stadens gröna infrastruktur har det också betydelse för det regionala spridningssambandet för ädellövskog och barrskog.

Skogsområde vid Nockebybron. Ingår i regionalt samband för ädellöv och barrskogsmiljöer. Utgör även livsmiljö bland Stockholms ekologiskt särskilt betydelsefulla områden (ESBO).

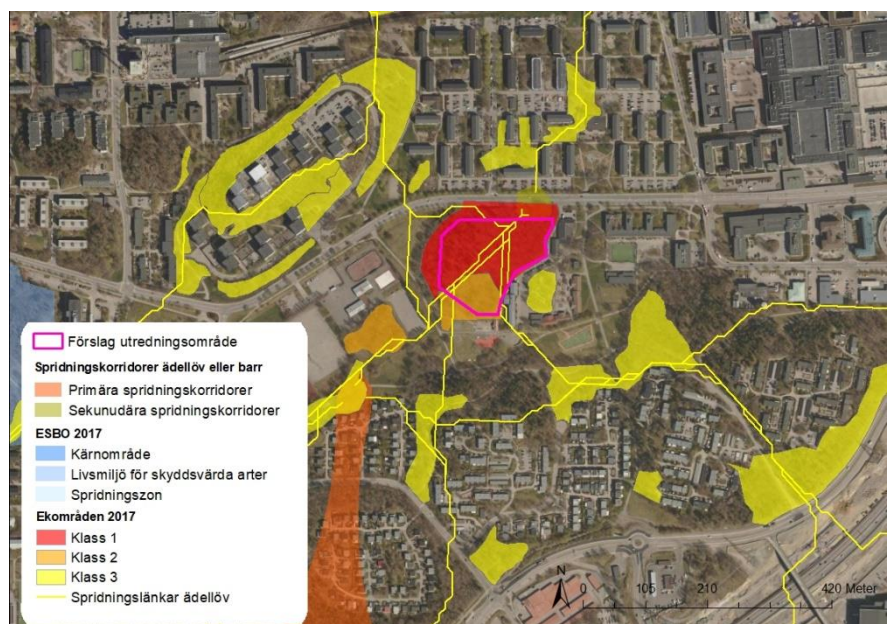
I stadens översiktsplan ingår området i ett stråk där förstärkningar av den kommunalt betydelsefulla ekologiska infrastrukturen föreslås. Drottningholmsvägen pekats ut som ett framtida urbant stråk, och kopplingen till Ekerö som ett samband som är strategiskt viktigt för att uppnå målet om en sammanhängande stad. I fortsatt utredning av avgränsningen av ett biotopskydd i området behöver en avvägning mot utvecklingspotentialen i centrala delarna av södra Bromma göras. Större delen av området ligger inom 100 meter från strandlinjen, vilket innebär att strandskydd inträder vid eventuell planändring.

Ett skydd av området bedöms ligga i linje med översiktsplanens mål om en växande, sammanhängande, klimatsmart och tålig stad samt med stadens bostadsmål och åtaganden inom överenskommelser om infrastrukturutbyggnad. Fortsatt utredning behöver visa hur skyddet bör utformas för att understödja till exempel klimatanpassning av staden.

Biotoptyp: Mark med mycket gamla träd
Storlek: 0,8 hektar
Stadsdelsområde: Bromma

Område nordväst om Västerholmsskolan i Vårberg

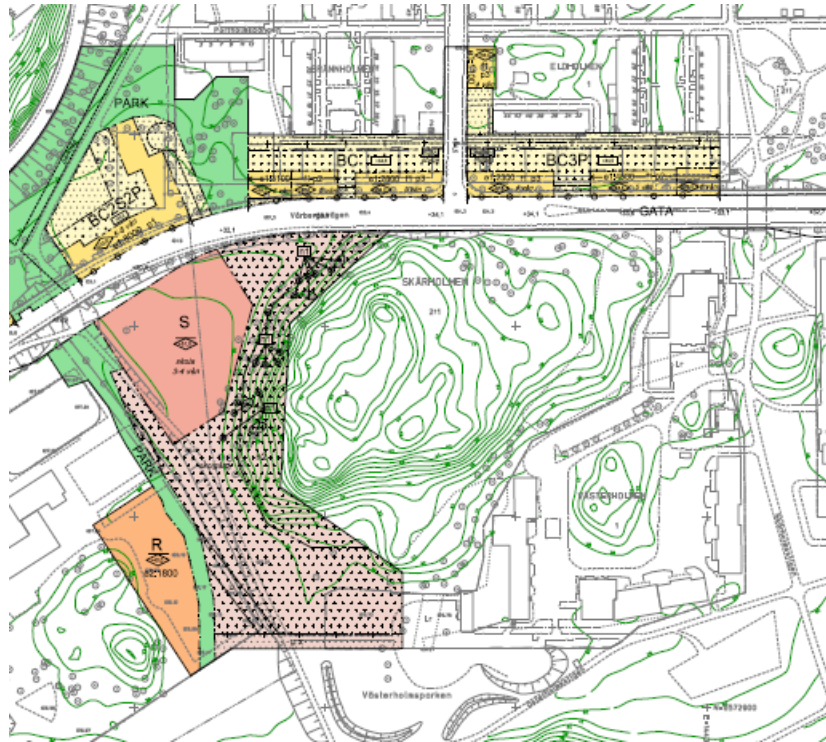
Skogsområdet är ett väl avgränsat område invid Vårbergsvägen och Vårbergs idrottsplats. Området består av ädellövskog som domineras av ek, men det finns även stora hasselbuketter och hållmark med gammal tall och senvuxen ek. De äldsta träden är c:a 150 år. Ekticka är noterad på flera ekar. Viss gallring för att öka ljusinstrålningen till ek och hassel har genomförts och mulmholk har satts upp. En naturstig går genom området. Ekmiljöerna i Vårberg och Skärholmen ingår i ett regionalt viktigt eksamband. I ekdatabasen från 2017 har området högsta klass, värdeklass 1.

Skogsområdet ingår i ett regionalt samband för ek- och ädellövmiljöer.

I översiktsplanen föreslås att det regionala betydelsefulla ekologiska sambandet och det prioriterade strategiska sambandet genom Skärholmen-Vårberg och till Vårby gård förstärks, bland annat genom en utveckling av Vårbergsvägen till en stadsgata. Ett skydd av området bedöms ligga i linje med översiktsplanens mål om en växande, sammanhängande, klimatsmart och tålig stad samt med stadens bostadsmål och åtaganden inom överenskommelser om infrastrukturutbyggnad. Fortsatt utredning behöver visa hur skyddet bör utformas för att understödja till exempel klimatanpassning av staden.

En detaljplan för Vårbergsvägen har godkänts av stadsbyggnadsnämnden i december 2020, där en skolgård planeras i västra kanten av skogsområdet. De grövre träden på skolgården skyddas i detaljplanen. Skolan kommer troligen leda till ökat slitage i skogsområdet.

Utdrag ur godkänd detaljplan för Vårbergsvägen.

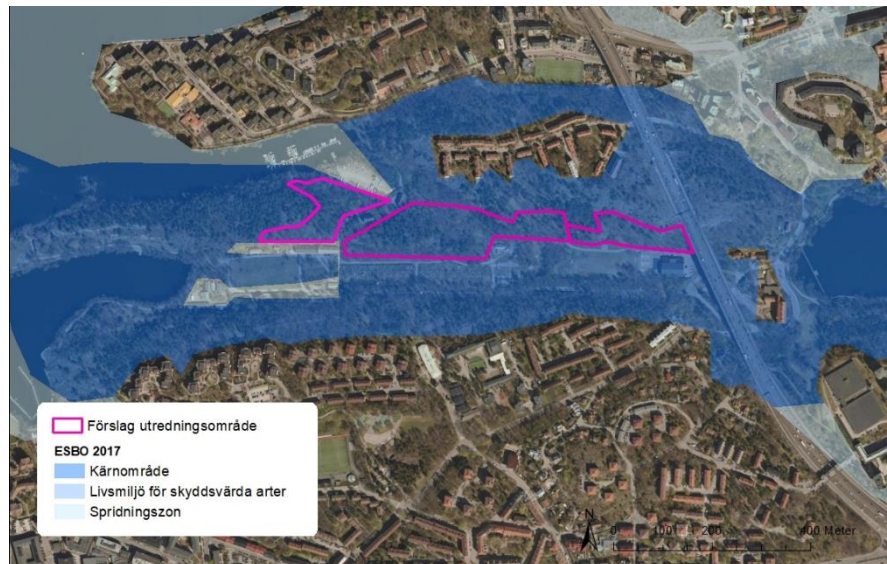
Biotoptyp: Mark med mycket gamla träd eller Hassellundar och hasselrika skogar.

Storlek: 2,1 hektar.

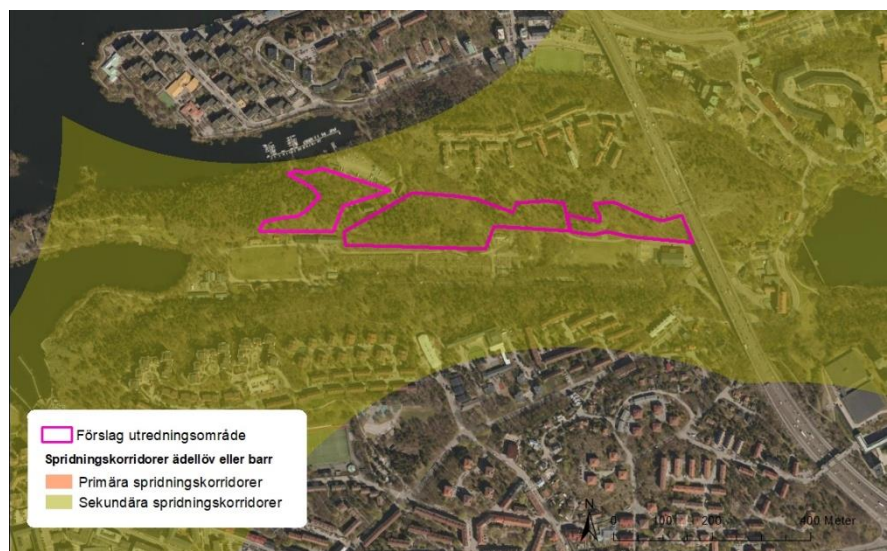
Stadsdelsområde: Skärholmen

Bergsbranter och skogshöjder norr om Vintervikens dalgång

Vid Vinterviken i Gröndal/Liljeholmen har tre angränsande områden med något olika karaktär inventerats. Dessa områden är möjliga att slå ihop till ett område. Förutom att området har en viktig funktion som kärnområde inom stadens gröna infrastruktur har det också betydelse för det regionala spridningssambandet för ädellövskog. Området består av sydvända slänter och branter med ekdominerad lövskog där de äldsta träden bedöms vara över 200 år. Inslaget av tall med pansarbark med bedömd ålder över 200 år är stort främst i de högre belägna partierna. Det finns ett litet inslag av yngre asp, björk, sälg samt lönn. Hassel dominerar i buskskiktet och ökar biotopens biologiska mångfald.

Vinterviken utgör kärnområde bland Stockholms ekologiskt särskilt betydelsefulla områden (ESBO).

Vinterviken ingår i ett regionalt spridningssamband för ädellövskog.

I stadens översiktsplan anges att de ekologiska sambanden mellan Årstaskogen och Trekanten-Vinterviken behöver utvecklas. Likaså nämns att Vintervikens natur- och parkområde bör vidareutvecklas som en målpunkt genom stärkta stråk samt genom entréer som integrerar parkområdet med Aspudden och Gröndal. Blommensbergsvägen pekas ut som framtida stadsgata av lokal karaktär med ny blandad bebyggelse utmed delar av sträckan och Fregattvägens bebyggelseområde med närmaste omgivningar som stadsutvecklingsområde för komplettering. Delar av området ligger inom 100 meter från strandlinjen vilket innebär att strandskydd inträder vid eventuell planändring och med nuvarande bestämmelser är bebyggelsepotentialen därmed begränsad. I en fortsatt utredning kan biotopskyddsområdets gränser behöva anpassas till olika verksamheter i området, t.ex. båtklubb och idrottshall, samt till eventuella framtida behov av samhällsservice i närområdet.

Ett skydd av området bedöms ligga i linje med översiktsplanens mål om en växande, sammanhängande, klimatsmart och tålig stad samt med stadens bostadsmål och åtaganden inom överenskommelser om infrastrukturutbyggnad. Fortsatt utredning behöver visa hur skyddet bör utformas för att understödja till exempel klimatanpassning av staden.

Biotoptyp: Mark med mycket gamla träd eller

Ras- och bergsbranter

Storlek: 5,9 hektar

Stadsdelsområde: Hägersten-Älvsjö

Lillsjön med groddjursdammar och omgivande miljö

Lillsjön ligger i ett parkområde söder om Bromma flygplats och är den största av Brommasjöarna. Genom en kort kanal står den i fri förbindelse med Ulvsundasjön, som är en del av Mälaren. Lillsjön med omgivning har både ekologiska värden och ett stort värde för friluftslivet för de närboende. Lillsjöparken som huvudsakligen består av gräsytor och artrik fuktlövskog ligger direkt vid sjön. Sjön och omgivande skogsområden utgör kärnområde bland Stockholms ekologiskt särskilt betydelsefulla områden (ESBO). Lillsjön med omgivande våtmarker och skogsmiljöer är livsmiljö för groddjur, fiskar och ett stort antal rastande och häckande fågelarter, varav flera är rödlistade. På södra sidan av sjön finns två groddammar, varav den större anlades 2011. Här återfinns bland annat vanlig groda som är fridlyst. Ytterligare en groddamm kommer att anläggas norr om Lillsjön.

Lillsjön har provfiskats flera gånger, senast år 2014. Resultaten visar att den har ett rikt fiskbestånd med många arter och är en viktig reproduktionslokal för fisk. Sjön är en avsnörd del av Mälaren, grund och vegetationsrik, vilket är den typiska miljön där många insjöfiskar som gädda, abborre, gös och vitfiskar leker. Det gör den till en unik miljö i staden genom att vara ett av få områden kring Stockholms innerstad som fortfarande är en förnygringslokal för ett flertal fiskarter.

Lillsjön med omgivning utgör kärnområde bland Stockholms ekologiskt särskilt betydelsefulla områden (ESBO) och ingår delvis i regionalt samband för ädellövskog.

Förutom att området har en viktig funktion som kärnområde inom stadens gröna infrastruktur har det också betydelse för det regionala spridningssambandet för ädellövskog.

I stadens översiktsplan pekas Kvarnbäcksvägen och Ulvsundavägen ut som framtida urbana stråk med ny blandad bebyggelse utmed delar av sträckan. Stora delar av området ligger inom 100 meter från strandlinjen vilket innebär att strandskydd inträder vid eventuell planändring. I mars 2016 godkände kommunfullmäktige en redovisning av förutsättningarna att göra bland annat Lillsjön till naturreservat. Där bedömdes att frågan om naturreservat för Lillsjön med omgivning bör avvakta fortsatt planering av området på och kring Bromma flygplats. Större delen av området ligger inom 100 meter från strandlinjen vilket innebär att strandskydd inträder vid eventuell planändring.

Ett skydd av området bedöms ligga i linje med översiktsplanens mål om en växande, sammanhängande, klimatsmart och tålig stad samt med stadens bostadsmål och åtaganden inom överenskommelser om infrastrukturutbyggnad. Fortsatt utredning behöver visa hur skyddet bör utformas för att understödja till exempel klimatanpassning av staden.

Enligt beslut i kommunfullmäktige 2016 ska utredning om naturreservat vid Lillsjön avvakta kommande planering vid Bromma flygplats. Detta bör även gälla frågan om biotopskydd.

Biotoptyp: Strand- eller vattenmiljöer som hyser bestånd av hotade eller missgynnade arter eller som har en väsentlig betydelse för hotade eller missgynnade arters fortlevnad

Storlek: 20 hektar

Stadsdelsområde: Bromma

Bilagor

1. Inventering av skogsområden
2. Tabell med urvalskriterier